

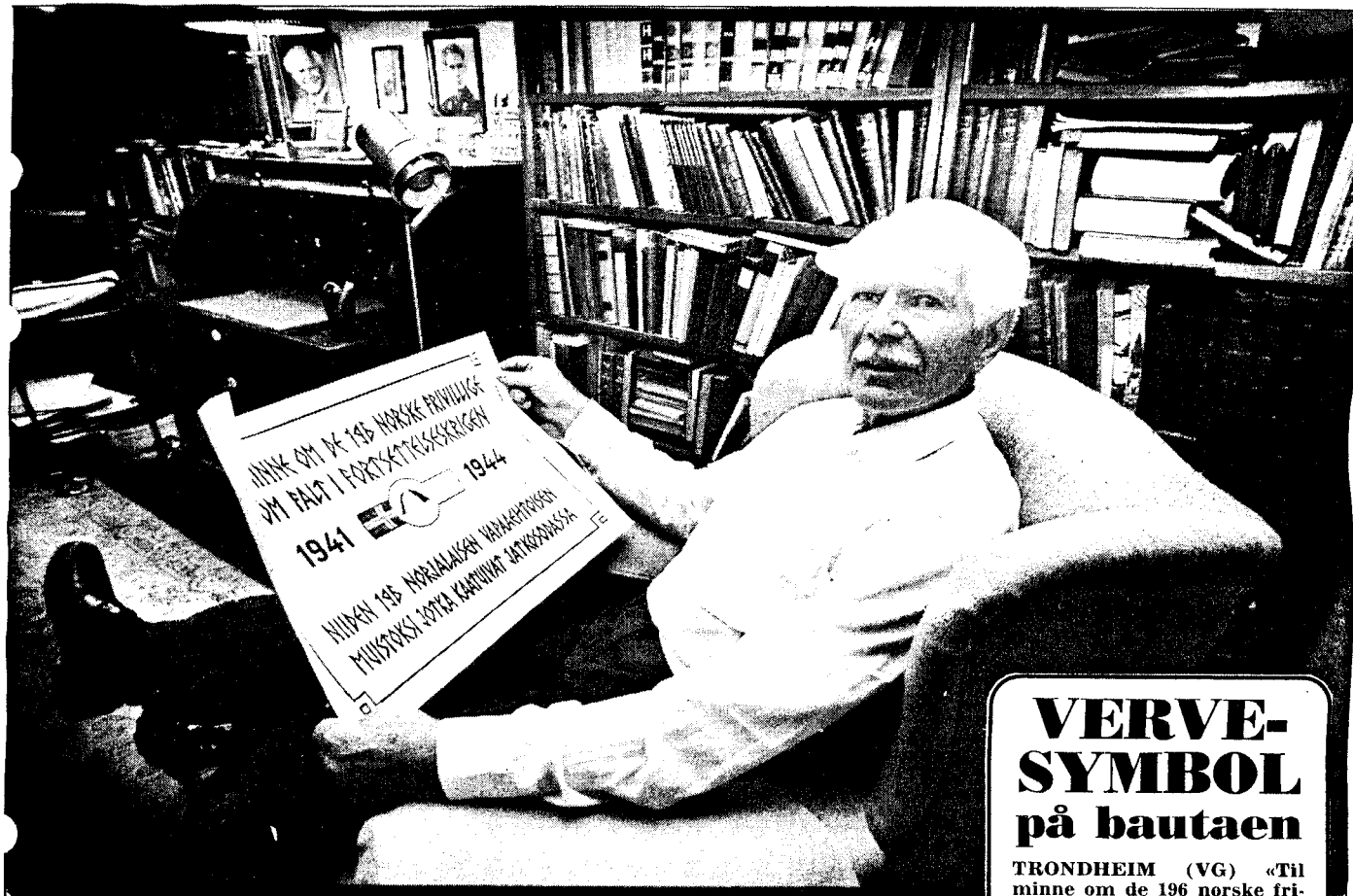
Frontkjempere får MINNESMERKE

DETTE ER SAKEN

■ Ca. 6000 nordmenn gikk frivillig inn i tyske avdelinger på den fryktede Østfronten under annen verdenskrig. 900 falt.
 ■ Av de 6000 dattet drøyt 1000 ved finske frontavsnitt. Her ble 196 liggende tilbake.
 ■ Antikommunismen var trolig det viktigste motivet hos de norske frontkjemperne.
 ■ En del frontkjemper var ansatt i det tyske politiet før og etter fronttjenesten.

Noen kom i trefninger med norske motstandsfolk. Dette ble en belastning for frontkjempergruppen som helhet.
 ■ Rettsoppgjøret slo fast at frontinnsats på tysk side var bistand til fienden — og dermed landssvik.
 ■ Nærmere 5000 frontkjemper ble idømt fengselsstraffer.
 ■ Også de 196 som nå skal hedres ville endt i fengsel om de hadde vendt tilbake.

SEIRET TIL SLUTT: Frontkjemper Helge N. Wiig med en kopi av teksten til minneplaten på bautaen over norske frontkjemper som nå skal reises i Finland.

Av HANS KRINGSTAD

TRONDHEIM (VG) Finske myndigheter tillater at det blir reist en bauta over nordmenn som slo i Hitlers hær. Dette blir det første minnesmerket med offisielt preg over norske landssvikere.

Minnesmerket over 196 falne frontkjemper skal stå på den finske stats grunn utenfor Romania. Det ytterst delikate spørsmålet om bautaen ble første gang forelagt finske myndigheter for flere år siden.

Finnene sa først ja, for deretter å trekke tilbake en undertegnet avtale.

Benkow-brev

Det skjedde etter at daværende stortingspresident Jo Benkow skrev et personlig brev til sin kollega i den finske Riksdagen.

Bautaen blir reist i Finland

rettet mot det offisielle Finlands medvirkning. Dette var et spørsmål om hvordan Finland skal forventes å opptre, nemlig med stil og orden, sa Benkow til VG i sommer.

Finsk underskrift

Nå er beslutningen nok en gang omgjort, bekrefter attaché Juhani Halvari ved den finske ambassaden i Oslo.

— En ny avtale kom fra

Helsingfors mandag. Den er signert fra finsk side. Det mangler bare norske underskrifter. Jeg antar dette vil være ordnet i løpet av neste uke, sier Halvari.

For finske myndigheter har eiendomssjef Matti Multamäki i direktoratet for de finske skogene signert avtalen. Multamäki er irritert over at politikerne grep inn og annullerte den forrige avtalen.

Etterlatte etter falne frontkjemper vil undertegne på norsk side.

Polarsirkelen

Avtalen gjelder leie av statsgrunn der minnene skal hvile. Stedet ligger praktisk talt på polarsirkelen like ved den tyske krigskirkegården nord for Romania.

Det politisk følsomme spørsmålet om bautaen er

forelagt blant andre den finske forsvarsministeren.

Men mulige diplomatiske floker i forholdet til Norge er nå forsøkt løst ved at politiske myndigheter i Finland forholder seg helt passive. Politikerne overlater ansvaret for avtalen til forvaltningen — det vil si skogdirektoratet — som er grunneier.

Frykt

Daværende ambassador Kaarlo Yrjö-Koskinen sa til VG i sommer at Finland trakk den opprinnelige avtalen av frykt for protester fra Norge.

Pressetalsmann Ingvar Havnen i Utenriksdepartementet sier nå at minnesmerket over frontkjemperne ikke er noen sak i UD.

— Jeg ser i utgangspunktet ingen grunn til at vi skal protestere, sier Havnen.

VERVE-SYMBOL på bautaen

TRONDHEIM (VG) «Til minne om de 196 norske frivillige som falt i Fortsettelseskrigen 1941–1944».

Slik lyder teksten på en 60 x 40 centimeter stor minneplate i bronse som nå er under fremstilling.

Platen skal også bære et symbol: en stålhelmet sammen med det norske og finske flagget.

— Dette var symbolet vi ble vervet under. Jeg er glad og stolt over at saken nå går i orden, sier frontkjemper Helge N. Wiig.

Tysk hjelp

— Det har vært vondt å måtte slåss for å få sette opp en stein til minne om unge soldater som døde for noe de trodde på. Det har gått 50 år siden krigen, påpeker Wiig.

Den såkalte fortsettelseskrigen ble utløst av Hitler-Tysklands angrep på Sovjet i 1941. Med tysk hjelp prøvde Finland å ta tilbake territorier som gikk tapt ved Stalins overfall på Finland i vinterkrigen (1939–1940).

Propaganda

Nasjonal Samling og den tyske okkupasjonsmakten drev en intens vervepropaganda for å få nordmenn til å reise til den uhyggelige Østfronten.

Finlands sak sto helt sentralt i propagandaen fra 1941.

I mange finners øyne er de norske soldatene heller i en frihetskamp.

I det okkuperte Norge ble de landsvikere som løp Hitlers ærend.